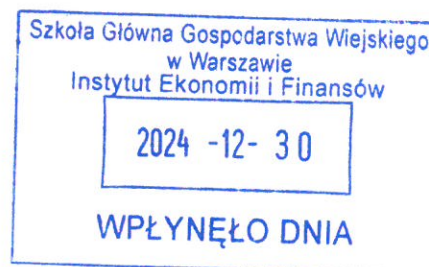

dr hab. Urszula Motowidlak, prof. UŁ
Uniwersytet Łódzki
Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny
Katedra Logistyki i Innowacji
urszula.motowidlak@uni.lodz.pl

Łódź, 14 grudnia 2024 r.

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr Stanisława Józefa Berezińskiego

pt. „Ekonomiczne skutki funkcjonowania infrastruktury kolejowej

Nowego Jedwabnego Szlaku dla Polski”

przygotowanej w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

pod kierunkiem naukowym

dr hab. inż. Tomasza Rokickiego, prof. SGGW

Podstawa formalna recenzji

Podstawę formalną opracowania przedmiotowej recenzji, stanowiła Uchwała Rady Naukowej Dyscypliny Ekonomia i Finanse Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie z dnia 8 października 2024 r., przedstawiona w skierowanym do mnie piśmie Przewodniczącego tej Rady dr hab. Mariusza Maciejczaka, prof. SGGW.

Przedmiotem niniejszej recenzji jest ocena spełnienia warunków stawianych rozprawom doktorskim, wynikających z obowiązujących przepisów prawa określonych w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2023 poz. 742 z późn. zm.). Uwzględniając wymogi sformułowane w przytoczonej podstawie prawnej przeprowadzono ocenę, czy przedłożona dysertacja: potwierdza ogólną wiedzę teoretyczną Doktoranta w dyscyplinie wiodącej oraz wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, a także czy stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej.

Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie ekonomia i finanse

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska w zakresie struktury i objętości spełnia standardy przyjęte w naukach ekonomicznych. Dysertacja liczy łącznie 178 stron i obejmuje wstęp, sześć rozdziałów, podsumowanie i wnioski, literaturę, spis tabel, spis rysunków aneks oraz streszczenie (w języku polskim i angielskim). Uważam za interesujące i zgodne z walorami naukowymi znaczenie poznawcze recenzowanej dysertacji doktorskiej, a w szczególności podjęcie tematu pracy, realizację jej celów oraz weryfikację hipotez badawczych.

Konstrukcja dysertacji posiada cechy, które wyznaczają jej poprawność metodologiczną i wartość naukową: logiczność, prostotę i przejrzystość, zwięzłość, harmonię, spójność wewnętrzną. Układ pracy, podział na rozdziały i podrozdziały oraz strukturę wnioskowania w nich przedstawioną należy uznać za poprawne. Pewne wątpliwości może jednak budzić rozdział szósty liczący 9 stron, głównie w odniesieniu do objętości rozdziałów drugiego, trzeciego, czwartego i piątego. W mojej ocenie, rozważania przedstawione w rozdziale szóstym mogłyby zostać odpowiednio wkomponowane do rozdziału piątego, stanowiąc spójną całość. Jednocześnie, nie zgłaszam w tym kontekście zastrzeżeń. Doktorant zachował bowiem wewnętrzną spójność prezentowanych wywodów. Badanie weryfikujące hipotezy, które zostało zaprojektowane w sposób logiczny, zdeterminowało strukturę rozprawy. Poszczególne części pracy, powiązane ze sobą logicznie, tworzą zwartą całość.

Treść i konstrukcja wstępu oraz zakończenia rozprawy mają charakter konwencjonalny i odpowiadają wymaganiom warsztatowym określonym dla prac doktorskich. W wstępie Doktorant uzasadnił wybór tematu, wskazał na zidentyfikowaną lukę badawczą, sformułował problem badawczy, opisał zakres podmiotowy, przestrzenny i czasowy prowadzonych badań oraz dokonał charakterystyki treści zawartych w poszczególnych rozdziałach dysertacji. W zakończeniu, które zatytułował Podsumowanie i wnioski, przedstawił w sposób spójny i przejrzysty wnioski z badania i sformułował rekomendacje. Należy je postrzegać jako wartościowe nie tylko w odniesieniu do teorii badanego obszaru, ale także praktyki polityki gospodarczej, w tym polityk sektorowych, m.in. polityki transportowej. Jednocześnie należy podkreślić w tym miejscu staranność prezentacji realizowanych badań. Strona formalno-warsztatowa dysertacji nie budzi więc zastrzeżeń. Podczas lektury dysertacji zauważyłam jedynie

drobne uchybienia stylistyczne, językowe i redakcyjne. Zdarzają się zdania, które wymagałyby przeredagowania z uwagi na ogólnie przyjęte zasady dyskursu naukowego np. „*Rozważania dotyczące efektów ekonomicznych funkcjonowania systemu transportowego należy rozpocząć od przeprowadzenia krytycznej i konstruktywnej analizy klasycznej i współczesnej teorii pod kątem ich przydatności do opisu roli transportu w procesach społeczno-gospodarczych*” (s. 45). Krytyczne i logiczne myślenie, jako element metodologii badań, stanowi podstawę analiz naukowych. Zgłoszona uwaga, nie wpływa na ocenę merytoryczną dysertacji. Należy ją traktować jako wskazówkę dla Doktoranta w kontekście dalszych prac badawczych.

Prowadzone w rozprawie rozważania zostały oparte na zagranicznej i krajowej literaturze przedmiotu, z dużym udziałem aktualnych pozycji bibliograficznych, związanych merytorycznie z podjętym tematem pracy i uwzględniających wątki tematyczne istotne z punktu widzenia przedmiotu rozprawy. Odnosząc się do jakościowego aspektu wykorzystanej literatury przedmiotu można wskazać na dobrą znajomość dorobku tematycznego związanego z omawianymi zagadnieniami oraz umiejętność właściwego jej przywoływania podczas procesu badawczego. Podkreślić należy również różnorodność dokumentacji faktograficznej prowadzonych badań.

Zasadnicza teoretyczna podbudowa recenzowanej dysertacji została skoncentrowana w rozważaniach rozdziałów drugiego i trzeciego. Doktorant skupił się w nich na wyjaśnieniu i konceptualizacji zagadnień stanowiących główne nurty teoretyczne pracy. Od samego początku rozważań prowadził dyskurs naukowy z odpowiednią ścisłością i precyzją opartą na przeglądzie literatury przedmiotu, aby zbudować stosowne osadzenie swoich badań empirycznych.

W rozdziale pierwszym mgr Stanisław Józef Bereziński postawił w centrum swoich rozważań problematykę transportu i infrastruktury transportowej w kontekście ich znaczenia dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju i regionów. Odwołał się do teorii lokalizacji działalności gospodarczej i rozwoju regionalnego oraz teorii systemów argumentując zależności przyczynowo-skutkowe między poziomem rozwoju a dostępnością transportową. W sposób przejrzysty dokonał przeglądu wybranych definicji transportu i infrastruktury. Podkreślił znaczenie ekonomiki transportu w procesie oceny systemów transportowych i poprawnie umiejscowił analizowane zagadnienia w naukach ekonomicznych. W mojej ocenie interesujące i wartościowe, z poznawczego punktu widzenia, są zaprezentowane w podrozdz. 2.5 rozważania dotyczące dostępności jako kategorii oceny systemów transportowych. Doktorant ukazał złożoność, wielowymiarowość i interdyscyplinarne ujęcie tego zagadnienia. Szkoda, że mając na uwadze

przyszłe kierunki rozwoju, nie zagłębił się w problematykę istoty dostępności w ujęciu spójnych i zintegrowanych systemów transportu z perspektywy kreowania wartości w łańcuchach dostaw. W rozdziale drugim Doktorant skoncentrował się na charakterystyce założeń projektu Nowego Jedwabnego Szlaku, odwołując się do podejścia historycznego i współczesnych uwarunkowań funkcjonowania gospodarki światowej. Kontekst tych rozważań wynika m.in. z teorii wzrostu gospodarczego. Dokonując krytycznej analizy literatury przedmiotu właściwie umiejscowił znaczenie Polski i relacji polsko-chińskich dla realizacji tego projektu.

Studia i badania empiryczne ujęte głównie w treściach rozdziału czwartego, piątego i szóstego stanowią wnikliwą, wielowątkową i jednocześnie spójną analizę zmian dostępności transportowej Polski w ramach funkcjonowania infrastruktury kolejowej Nowego Jedwabnego Szlaku oraz ich znaczenia dla polsko-chińskiej wymiany handlowej. Doktorant, prowadząc narrację merytorycznie odniósł się do klasycznych i nowoczesnych nurtów badawczych dotyczących teorii wymiany międzynarodowej, w tym. m.in. teorii popytowo-podażowych. Powyższe problemy i sposób ich przedstawiania odpowiadają zakresowi i specyfice badań w ramach dyscypliny ekonomia i finanse.

Reasumując, wskazane powyżej uwagi mają charakter sugestii pozwalających na dalsze doskonalenie warsztatu naukowego i nie mają istotnego wpływu na ogólną ocenę merytoryczną rozprawy. Tym samym uważam, że Doktorant prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie ekonomia i finanse.

Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez osobę ubiegającą się o nadanie stopnia doktora

Tytuł rozprawy, tj. „Ekonomiczne skutki funkcjonowania infrastruktury kolejowej Nowego Jedwabnego Szlaku dla Polski”, został sformułowany prawidłowo, a także właściwie ujęty w konstrukcji i treści pracy. Odnosząc się do dokonanego przez Doktoranta wyboru tematyki dysertacji, należy uznać ją za trafną zarówno ze względu na walory merytoryczne, jak i aktualność praktyczną. Jednocześnie, bardzo wymagającą z uwagi na zakłócenia i uwarunkowania geopolityczne kluczowe dla przedmiotu badania. Mając na względzie wielopłaszczyznowość zależności między rozwojem infrastruktury transportowej a realizacją celów nadrzędnego paradygmatu rozwoju, mgr Stanisław Józef Bereziński rozpatrywał to zagadnienie z punktu

widzenia zależności między tempem i kierunkami zmian dostępności transportowej a wymianą handlową między Polską i Chinami w kontekście realizacji projektu Nowego Jedwabnego Szlaku. Uważam za trafne przyjęcie perspektywy znaczenia dostępności transportowej jako kategorii istotnej dla badania skutków funkcjonowania infrastruktury. Podjęta w pracy problematyka badawcza świadczy o dobrym rozeznaniu Doktoranta w gospodarczych wyzwaniach ekonomii ze szczególnym uwzględnieniem istotności euro-azjatyckich korytarzy transportowych dla rozwoju gospodarczego Polski, mających znaczenie również dla teorii nauki.

Przeprowadzone przez Doktoranta studia literatury przedmiotu i zidentyfikowana luka badawcza pozwoliły na przyjęcie konstrukcji metodyki badania, która w sposób uporządkowany łączy warstwę poznawczą dysertacji z jej częścią empiryczną. Problem badawczy, za jaki przyjęto ocenę istotności transportu i infrastruktury transportowej dla rozwoju społeczno-gospodarczego jest konsekwentnie realizowany i właściwie koresponduje z celem głównym badania, jakim jest „*określenie ekonomicznych skutków funkcjonowania infrastruktury kolejowej Nowego Jedwabnego Szlaku dla Polski w związku z realizacją wymiany towarowej między Polską a Chinami*” (s. 15). Dążąc do osiągnięcia tak postawionego celu badania oraz rozwiązania problemu badawczego mgr Stanisław Józef Bereziński wskazał następujące cele szczegółowe (s. 15):

- CS1 – wyjaśnienie znaczenia transportu i jego infrastruktury dla rozwoju gospodarczego Polski,
- CS2 – wyjaśnienie założeń i określenie stanu realizacji projektu NJS ze szczególnym naciskiem na połączenie Polska–Chiny,
- CS3 – rozpoznanie zmian we wzajemnej dostępności transportowej terytorium Polski i Chin w wyniku realizacji projektu NJS w kontekście wymiany towarowej pomiędzy Polską a Chinami,
- CS4 – określenie znaczenia NJS dla polsko-chińskiej wymiany handlowej,
- CS5 – wskazanie kierunków rozwoju NJS w zakresie infrastruktury transportowej oraz organizacji transportu w relacji Polska–Chiny.

Doktorant konsekwentnie w trakcie wywodu odnosi się do tak zakreślonego zakresu badania, wspierając się analizą literatury oraz badaniami autorskimi. Tak zaprojektowane badanie zdeterminowało zdefiniowanie hipotez badawczych. W rozprawie weryfikowane są cztery hipotezy (s. 15-16):

H1: Realizacja projektu NJS w istotny sposób zwiększyła wzajemną dostępność transportową Polski i Chin.

H2: Projekt NJS jest ważnym czynnikiem rozwoju gospodarczego Polski.

H3: Transport kolejowy w ramach NJS jest ważnym czynnikiem kształtującym wymianę handlową między Polską a Chinami.

H4: Funkcjonowanie NJS przyczynia się do reorganizacji łańcuchów transportowych między Polską a Chinami.

Przywołanym powyżej hipotezom można postawić dwa zarzuty. Po pierwsze, mając na względzie cel główny badania, zasadnym byłoby sformułowanie hipotezy głównej. Po drugie, postawione hipotezy (szczególnie H2 i H3) nie wskazują wprost na możliwość ich zweryfikowania lub falsyfikacji. Są one wprawdzie zintegrowane z problemem badawczym jednak możliwość ich testowania czy falsyfikacji wynika z opisu procedury badawczej do każdej z sformułowanych hipotez. Rozpatrując łącznie te dwa elementy (hipoteza i opis planowanych działań badawczych) można stwierdzić, że spełniają one warunki oczekiwane od hipotez, tj. są logiczne i możliwe do zweryfikowania w procesie badawczym. Proces weryfikacji tych hipotez znalazł odzwierciedlenie podczas przeprowadzonego badania empirycznego, ale także w części teoretycznej pracy.

O dobrym przygotowaniu do samodzielnego prowadzenia pracy naukowej świadczy przyjęty przez Doktoranta przebieg postępowania badawczego, zaplanowany i zrealizowany zgodnie z procedurą diagnostyczną, przedstawioną w rozdziale pierwszym. Bazując na krytycznym i retrospektywnym przeglądzie literatury, dokonał analizy danych źródłowych. Dobór pozycji jest właściwy do przedmiotu i tematyki badania. Pewien niedosyt budzi jednak brak informacji odnośnie do procedury analizy zebranych informacji. Doktorant nie wskazuje np. ile wyników było zgodnych z algorytmem wyszukiwania, jak dokonał ich dalszej selekcji oraz które (i dlaczego akurat te) poddano dalszej analizie.

Wobec wykorzystania w dysertacji statystycznych narzędzi badawczych i ilościowego podejścia Doktoranta, szczególnie wysoko oceniam etapy badania empirycznego, które zostały zrealizowane w rozdziale czwartym i piątym dysertacji. Magister Stanisław Józef Bereziński rzetelnie uszczegółowił metodykę badawczą czyniąc prace analityczne przejrzystymi i adekwatnymi do założonego celu i postawionych hipotez. Uzyskane wyniki zostały dokładnie i poprawnie omówione.

Pragnę ponadto podkreślić, że sformułowane przez Doktoranta wnioski wynikające zarówno z przeprowadzonych studiów literatury przedmiotu, jak i sformułowane na podstawie badania empirycznego mają znaczący wymiar naukowy i praktyczny.

W świetle powyższych treści stwierdzam, że mgr Stanisław Józef Bereziński posiada umiejętność posługiwania się różnymi metodami badawczymi. Korzystała z nich w sposób właściwy do analizowanego materiału i z dużą wprawą badacza. W mojej opinii, rozprawa w warstwie metodycznej potwierdza przygotowanie Doktoranta do samodzielnego prowadzenia badań w dyscyplinie ekonomia i finanse.

Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej

Recenzowana rozprawa dotyczy istotnego zagadnienia o znaczeniu poznawczym, jak i praktycznym dla skuteczności i efektywności oddziaływania polityki gospodarczej i transportowej na dostępność infrastruktury transportowej w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego. Należy wysoko ocenić podjęcie tematyki badawczej, która nie jest szeroko analizowana w literaturze, co przyczynia się do wypełnienia wspomnianej wcześniej luki w literaturze. Na uwagę zasługuje również podejście badawcze przyjęte w pracy, w którym autorskie badanie z wykorzystaniem modelu grawitacyjnego, ściśle a zarazem logicznie jest powiązane z wcześniejszymi rozważaniami, odnoszącymi się do analizy literatury przedmiotu oraz analiz faktograficznych. Doktorant przedstawił autorskie podejście do oceny badanych zjawisk. Dążąc do realizacji celu głównego rozprawy przedmiotem szczególnej uwagi uczynił dostępność transportową badając wpływ funkcjonowania infrastruktury kolejowej na wymiar gospodarczy Polski w związku z funkcjonowaniem Nowego Jedwabnego Szlaku.

Doceniam ponadto rozległy zakres przeprowadzonych badań i chęć kompleksowego spojrzenia na rozpatrywany problem badawczy, które umożliwiły, ocenę zdolności operacyjnej transportu kolejowego i wykazanie jej przewagi w stosunku do transportu morskiego w sytuacji kryzysów i zakłóceń geopolitycznych z perspektywy relacji polsko-chińskich. Można więc stwierdzić, że rozprawa stanowi oryginalne rozwiązanie zagadnienia naukowego. Ponadto sama rozprawa, a szczególnie wnioski i rekomendacje wynikające z badania powinny zostać

przedstawione decydom w celu ich uwzględnienia w przygotowywaniu polityki gospodarczej i strategii rozwoju transportu w kontekście zwiększenia skuteczności oddziaływania ich instrumentów. Doktorant wskazuje na konieczność dalszych inwestycji infrastrukturalnych oraz usprawnień organizacyjnych, które mogą indukować synergię pomiędzy poszczególnymi gałęziami transportu. Dostrzega jednocześnie potrzebę realizacji działań w zakresie zachowania stabilności geopolitycznej oraz konieczności wypracowania rozwiązań pozwalających utrzymać relacje chińsko-polskie oparte na mechanizmach obustronnych zysków. Z uwagi na relacje łączące Chiny i Rosję wskazuje na potrzebę zachowania ostrożności i stosowanie wielokryterialnej oceny w kontekście wykorzystania projektu Nowego Jedwabnego Szlaku do wzmocnienia relacji gospodarczych z innymi krajami uczestniczącymi w tym projekcie.

Mogę zatem uznać, że wyniki badań przedstawione w rozprawie spełniają oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej.

Konkluzja

Szczegółowa analiza treści rozprawy pozwala stwierdzić, że jej temat, a także podjęty problem badawczy są interesujące i charakteryzują się ciekawymi walorami poznawczymi. Recenzowana dysertacja stanowi jednocześnie wartościowe studium badawcze o potencjale aplikacyjnym. Odnosi się do ważnego i aktualnego problemu naukowego, który został poddany wielopłaszczyznowej weryfikacji poprzez oryginalne badania empiryczne. Należy jednocześnie podkreślić, że zgłoszone uwagi nie umniejszają wartości recenzowanej dysertacji.

Podsumowując, stwierdzam, że przedłożona do recenzji dysertacja spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim, a w szczególności:

- stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego,
- dowodzi posiadania ogólnej wiedzy teoretycznej Doktoranta w dyscyplinie ekonomia i finanse,
- potwierdza umiejętność samodzielnego prowadzenia przez Doktoranta pracy naukowej.

W świetle poczynionych ustaleń, rozprawa mgr Stanisława Józefa Berezińskiego pt. „Ekonomiczne skutki funkcjonowania infrastruktury kolejowej Nowego Jedwabnego

Szlaku dla Polski” spełnia wymagania określone w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Z związku z powyższym, wnoszę o dopuszczenie Doktoranta do publicznej obrony.

Motaniłak